

Affärer Framtidens

Vi sätter ord och bild på framtidsvisioner.

Nu vill alla till Slite!

Verka lokalt och jobba globalt – sidan 3

Fastighetspriserna ökar mest i Slite – sidan 3

Besöksnäringen i Slite slår nya rekord varje år – sidan 4

Här hittar du livsbalansen – sidan 4

Bada utomhus i Slite året runt!

Läs om hur energismarta samarbeten utvecklar Slite – sidan 2

Framtidens affärer i Slite.

Du håller ett exemplar av Framtidens Affärer i din hand. Vi verkar i en anda liknande Dagens Industri och Veckans Affärer, men med sikte på framtiden. Hur kan en plats förändras? Vad händer om goda krafter samverkar? En ny idé eller annan förändring, ger oftast ringar på vattnet med fler förändringar. Någon måste någonstans börja med att göra en sak annorlunda för

att utvecklingen ska gå igång. Ju fler positiva krafter som samverkar, desto mer genomgripande blir förändringen och ju fler som känner sig engagerade, desto större blir stoltheten när man lyckats.

I det här numret har vi visualiserat framtiden i Slite. En liten industriort vid havet som har potential att bli en

"gasellort", alltså en ort som med rätt satsningar kan göra stora utvecklings-språng. Välkommen till Slite i framtiden, den 11 november 2028.

Pigge Werkelin

PS. Alla uttalanden som görs i artiklarna är förstas påhittade.

Klimatsmarta badlaguner tack vare Cementa

I anslutning till det nya hotellet vid Slite Strandby, ligger Cementa-lagunen som en varm oas i ett annars ruggigt november. Vid badlagunerna och bubbelpoolerna njuter badgästerna av varma bad under bar himmel. *Fanny Persson* och hennes väninnor från Visby har åkt hit för att ha en skön dag med yoga, bad och god mat.

– När det här badet blev klart började vi åka hit och sen har det fortsatt, säger Fanny, nu är vi kanske här en gång i månaden. Det är så skönt att kunna ”dra till stranden” fast det är kallt ute. Det är kanske då man behöver ett bad som allra mest?

Skulle det regna kan de alltid flytta över till inomhuspoolen eller till den två våningar höga bastun. Där sitter just vid vårt besök ett fotbollslag från Örebro och svettas med enastående utsikt över Slites vackra arkipelag. För Gotland Sports Academy passar det fint att kunna avsluta vilken aktivitet som helst med ett dopp i poolen och bastu på det.

Allt detta värms upp med varmt spillvatten från Cementa, vilket var en grundläggande förutsättning för att få en god energiekonomi till projektet.

The Warm Concrete Experiment Park
Användningen av det varma spillvattnet har dock inte stannat vid sköna bad. I anslutning till badanläggningen har man i samarbete med den lokala formgivaren Stina Lindholm tagit fram en serie med uppvärmda bänkar, britsar och matplatser i cement. De håller 28 graders värme året runt.

I den här parken, *The Warm Concrete Experiment Park*, har man också passat på att anlägga en plan för beachvolleyboll med barfotavarm sand, en bouleplan och ett utegym. Nu arrangerar Gotland Sports Academy vintercuper i beachvolleyboll och boule, vilket lockar många nyfikna besökare.

– Helt sanslöst, skrattar *Jonas Henning*, här spelar vi beachvolley-

boll i varm sand året runt. Jag har flera kompisar som kommer hit bara för det. Och så förstås alla som vill komma hit för att bada, nu är det populärt att hälsa på oss.

Slite har fått fram tre riktigt duktiga boulelag. Ett av dem vann senior-SM i somras.

Andra ganska oväntade inslag i parken är skridskobanan som slingrar sig runt badlagunerna och det 500 meter långa skidspåret. Båda kyls med konverterad värme, alltså från det varma spillvattnet. Isen och skidspåret är igång från oktober till och med mars.

– Här åker jag skidor sex månader om året, säger *Rita Karlsson*. Jag håller mig i form så att jag orkar med Vasaloppet. Mina vänner i Norrland tror att jag skojar när jag berättar det!

Smart energiomställning

Den här utvecklingen med nya sätt att använda värme från spillvatten, började på 90-talet då Cementa

testade att låta en del av sitt varma spillvatten gå till växthus där det sedan dess odlas gurkor. 2006 kom nästa spillvattenprojekt då ishallen i Slite konverterade värme till kyla. Fortfarande fanns en överkapacitet på varmt spillvatten.

2018 när Cementa fyllde 100 år, ville de se om det varma spillvattnet kunde nyttjas till något mer. Badanläggningen var en idé som funnits ett par år, men nu bildades en teknisk arbetsgrupp för att ta fram ett skarpt förslag. I gruppen ingick *Jan-Erik Pott*, *Per Knudsen* och från Cementa; fabrikschef *Fred Grönwall* och miljöchef *Kerstin Nyberg*.

Projektet behövde investera 80 miljoner för att realisera idén om ett badhus. 12 av dessa miljoner behövdes till att dra fram varmvattnet till Slite Strandby och den nya badanläggningen. I och med att det var en innovativ lösning för uppvärmning, gick det att få dessa miljoner som ett bidrag för energiomställning. Därmed kunde den kli-

matsmarta och miljövänliga badanläggningen börja byggas 2024 för att två år senare stå färdig.

Många vill ta del av tekniken

Den innovativa lösningen att försörja anläggningen med värme har gjort att de får ta emot studiebesök inte bara från svenska fastlandet, utan också från Danmark, Estland och Polen.

– Vi har blivit ett föredöme vad gäller vårt effektiva sätt att ta tillvara energi, förklarar *Jan-Erik Pott*. Det är med stor stolthet vi tar emot besökare som vill veta hemligheten bakom att vi lyckats så väl. Jag brukar säga att det är en symbios av slitebornas starka vilja att utveckla sitt samhälle och en del smarta tekniska lösningar.

– Jag tycker det är så häftigt att se att det gick, understryker *Pigge Werkelin*. Allt går om bara tillräckligt många bestämmer sig för att de verkligen vill. ■

Slite har flest inflyttade på Gotland

Det fanns en tid då många tyckte det var nästan lite genant att bosätta sig i Slite, vilket märktes på stagnerade eller sjunkande fastighetspriser. En del tomter förblev osålda, år efter år. Förskola och skola fick problem med färre elever och de elever som bodde i Slites naturliga uppagningsområde, valde allt oftare att gå i skola i Visby. Slites vårdcentral hade svårt att rekrytera läkare och såg en ständigt växlande ström med hyrläkare passera.

Då kom vändningen för Slite

Men så började något hända. Runt 2010 togs de första viktiga stegen. Då hade en grupp i Slite intresserat sig för GEAB:s lokaler (Gotlands Energi AB) som stod tomma efter att de flyttat sitt kontor till Visby och ungefär vid den tiden började entreprenören *Pigge Werkelins* planera på att bygga en strandby i Slite bli allt mer konkreta. Utvecklingsbolaget Slite Utveckling AB bildades med *Mait Juhlin* som VD och i GEAB:s tomma lokaler började småföretag flytta in, samtidigt som man rustade upp möteslokaler.

–Det var lite knackigt i starten, medger *Mait Juhlin*, men sen tog det fart och från och med 2019 har vi haft en sådan positiv utveckling att vi kunnat anställa ytterligare fem personer i bolaget. Idag omsätter vi 10 miljoner och det ligger i vår affärsidé att en del av överskottet ska investeras i olika projekt som gynnar Slite.

Här började en positiv trend med att fler företag flyttade till Slite eller startade i Slite, det skapades fler jobb och sliteborna kände hopp för sin älskade lilla ort vid havet.

När Cementas badlagun invigdes i mars 2022 var det i ett Slite som genomgått en kraftig förändring sedan bottenåren i början av 2000-talet. 2022 hade Gotlandshem färdigställt hyreshus med 150 lägenheter, Werkelinbolagen hade byggt ett höghus med 100 lägenheter och ytterligare 20 lägenheter var på gång i två lägre hus, samtidigt som ca 30 nya privatbostäder byggts under åtta år. Slite Utveckling byggde i sin tur ett helt nytt kontorshotell så att de nu inhyser totalt 300 personer som jobbar med sin bas i Slite.

Fastighetsmarknaden är glödhet

–Vi har sett det som en nödvändighet att dra vårt strå till stacken vad gäller utvecklingen i Slite, säger *Elisabeth Kalkhäll* VD för Gotlandshem. 2018 kändes det lite som ett riskprojekt att bygga nya lägenheter här, men redan vid inflyttningen till vårt första bygge 2020 stod det klart att efterfrågan var större än vad vi kunde erbjuda, så vi fortsatte att bygga. Det känns roligt att vi kunnat vara en del i allt det positiva som händer i Slite.

Idag, 2028 kan vi se resultatet av alla dessa satsningar. Fastighetspriserna har ökat mest i landet, 50 procent på åtta år. Region Gotland har öppnat två nya förskolor och bygger en ny skola för klass 1–9, samtidigt som de sedan 2020 driver en turismutbildning här. Befolkningen i Slite har ökat från 1500 invånare år 2018 till 2000 invånare år 2028. Idag pendlar 200 personer mellan Slite och Stockholm. Här finns 800 företag, varav besöksnäringen är en allt viktigare del och besökarna kommer året om. ■

Kompetensklustret gynnar företagen

Småföretagen var först ut med att se fördelar med att driva verksamhet i ett litet, välfungerande samhälle som Slite: låga lokalkostnader, nära till service, fibernät och den ständiga närheten till hav och natur.

Allt fler började äta lunch i Slite, vilket gjorde att det kom till ytterligare någon restaurang och sen en till... Idag kan man välja på italienskt, thailändskt, veganskt, koreanskt eller vanlig husmanskost. Plus att McDonalds etablerat sig här och ryktet säger att Starbucks är på väg?

Den lokala biografen utökade antalet filmkvällar och fick alltmer intäkter från uthyrning av lokalen i samband med konferenser och föreläsningar. Uppsala Universitet startade en utbildning med inriktning på energieffektivisering med säte i Slite.

Nu vill kompetensen flytta hit!

Slite började alltmer förknippas med hög kompetens och det blev allt enklare för företagen att locka den kompetens de behövde. Allt fler ville hitta inkomstmöjligheter just här. Det har varit vanligt att om en person i en familj fått jobb här,

så kanske den andra personen tagit chansen att starta ett eget företag.

–Jag jobbar i ett nätverk med solenergiutvecklare som finns i Italien, Kina, Irak och USA, berättar ingenjör *Ahmed Solitak*. Jag lever min drömtillvaro här i Slite, då jag kan ha daglig kontakt med mina

kollegor på andra platser och när jag behöver resa tar det drygt en timme att ta mig till Arlanda.

Sammantaget har klustret med företag vuxit i Slite och det har gett många synergieffekter som fler arbetstillfällen. Här jobbar idag både lokala och globala företag. De utgör

tillsammans en spännande mix vilket också skapat ett kreativt innovationsklimat. En del hoppas på en utveckling i stil med Silicon Valley, men för att komma dit är det ännu många steg som ska tas. ■

Närodlat ger matglädje

Tillgången till närproducerade och ekologiska livsmedel har ökat mycket tack vare besöksnäringens tillväxt. För besökare är ofta maten en del av upplevelsen och för de fast boende i Slite är det bara positivt att utbudet ökat. Den ekologiska marknaden på Slite Torg är ett välkommet inslag.

–Som eko-bonde är jag glad över att vi kan leverera så mycket till lokala företag, säger *Frans Brozén*. Det gör att jag kan driva mitt jordbruk med längre framförhållning och anställa fler.

Lamm uppfödda på gotländska betesmarker, exklusiv tryffel, gotlandsodlad svamp och vildväxande salmbär är exempel på uppskattade ingredienser i gourmetkockarnas matlagning. ■

Besöksnäringen har blommat upp

2015 hade 77 stugor uppförts i Slite Strandby, enligt Drömslugans koncept där varje stuga är privatägd, men hyrs ut under den tid ägaren inte vistas där. Flera av dessa stugor köptes antingen av slitebor eller gotlänningar som gillade att de kunde vara med och investera pengar för att utveckla besöksnäringen på Gotland. Med närmare 400 nya bäddar i Slite märkte snart butiker, caféer och restauranger att det gick att driva sina verksamheter med ökad lönsamhet, varför det kom till nya aktörer.

Runt 2018 fick utvecklingen ytterligare fart. Då hade driften av Slite Strandby under ett par år drivits av eldsjelen Jonas Henning som ville satsa på idrott och aktiviteter som besöksledning. Han hade initierat bildandet av Gotland Sports Academy, vilket ledde till att allt fler hockeylag, cykelklubbar, konstakningsgrupper, golfare och andra aktiva personer sökte sig till Slite. En viktig förutsättning för detta var ishallen, som byggts flera år innan och som kylde sin is med konverterad värme från Cementa.

– Jag köpte det gamla vackra Slitebadens Hotell och startade värdshus där 2018, köpte sedan till Slite Vandrarhem, berättar Peter Patomella. Bland annat tack vare satsningen på

Gotland Sports Academy har jag vågat satsa och kunnat få beläggning året runt.

Hotell med badanläggning

Pigge Werkelin hade sedan länge en dröm om att bygga ett hotell med en klimatsmart badanläggning i anslutning till Slite Strandby, vid havet.

– Jag har hela tiden känt att Slite är en plats som passar perfekt för en badanläggning, säger Pigge Werkelin. Jag är så glad över att vi verkligen lyckades bygga den här fantastiska hotellbyggnaden med badlaguner.

Hotellet har tillfört ytterligare 180 bäddar. Lokala företagare har flyttat in i spa-delen och erbjuder till exempel massage och yoga, vilket passar bra ihop med Gotland Sports Academy:s verksamhet.

Gynnar hela Gotland

Gotland Sports Academy har haft som mål att arrangera sport event alla helger under året. Tack vare ett givande lokalt samarbete har de nu kommit upp till att 80 procent av helgerna har ett event. Flera av arrangemangen är så populära att bäddarna i Slite inte räcker till, utan de får samarbeta med boendeanläggningar i Visby, Åminne och Fårösund.

– Det känns extra roligt för oss när vi får höra av oss till boendeanläggningar utanför Slite, för det betyder att vi verkligen fyllt upp boendekapaciteten i Slite, säger eldsjelen bakom Gotland Sports Academy Jonas Henning. Vi har överträffat vårt mål helt enkelt! Nu gäller det att utveckla det här en bit till genom att stärka samarbetet med övriga Gotland.

Faktum är att Slite blivit ett aktivitetscentrum för hela Gotland, vilket gör att det dagligen kommer ungdomar från Visby för att träna sina sporter. Tack vare att det sedan 2022 går en buss från Visby varje halvtimme har det blivit enkelt för dem att ta sig hit. 2025 satte man in en förarlös buss på sträckan och i Slite går en ringlinje med elbuss som knyter ihop ishallsområdet med strandområdet.

– Slite har definitivt blivit något av cyklisternas Mecka i Sverige, understryker Johan Månsson från cykelklubben Ventilerna. Vi vet att när vi planerar ett event i Slite, då kommer vi att per automatik få många deltagare. Här har vi möjlighet till fin landsvägscyckling, samtidigt som det också finns utmanande terräng och spännande cykelbanor. Att vi oavsett årstid kan avsluta med utomhusbad och bastu ger ytterligare pluspoäng. ■

Den omtalade livsbalansen finns i Slite

I takt med att den digitala tekniken utvecklats och i princip hela Sverige har fibernät har förutsättningarna för individen blivit större, vad gäller att styra och utforma sitt liv. Det här har fått många att tänka till och mindre orter har ökat sin attraktivitet. Oftast handlar det om mindre orter nära större städer, men att Slite, som ligger på en ö mitt ute i Östersjön, skulle bli en av de mest attraktiva boplatserna i landet, vem hade anat det?

– Vi hade tröttnat på storstadshetsen, förklarar Hugo Jansson. Sommaren 2020 var vi på Gotland och upptäckte den fina badstranden i Slite. Vi skojade om att vi skulle flytta hit och ett år senare gjorde vi det. Då hade vi insett att allt som vi behövde för att vår lilla familj på fyra personer skulle ha ett bra liv, fanns just här i Slite. Idag har vi svårt att förstå att vi inte flyttade hit tidigare.

Använda sin tid väl

För de som har sin arbetsplats i Slite, finns nästan allt de behöver i centrum. De som flyttar hit förvänas över att det går så snabbt och smidigt att gå på apoteket, systemet och handla mat. Ofta är de klara på en halvtimme. Dessutom möter de

personal som känner igen dem i butikerna; i Slite känner man till och bryr sig om varandra.

– Om det är något som underlättar vardagen i Slite är det att jag kan lösa så många vardagsärenden på kort tid, säger Ville Lindgren som är inflyttad lärare från Handen. Det är inte bara en fråga om att få mer tid över, utan det handlar om att kunna använda sin tid väl. Här använder jag min tid effektivt.

En stilla stund på stranden – i november

Efter en natt på hotellet vid stranden tar vi en sista promenad till havet. Vi sätter oss på en varm bänk och känner att livet verkligen kan vara gott.

Vi vet alla att vi borde stressa mindre, ägna mer tid tillsammans med familj och vänner, äta närproducerad och ekologisk mat och röra på oss. Vi är många som skulle vilja ha en hälsosam livsstil, men som sitter fast i ekorrhjulen med tidiga morgnar, långa transportsträckor i trängsel och arbetsdagar som tar musten ur oss.

Kan det vara så att det är här, i Slite, som de förstått hur man skapar livsbalans på riktigt? ■

